

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Мирослава Атанасова Раковска

Университет за национално и световно стопанство,

факултет „Икономика на инфраструктурата“,

катедра „Логистика и вериги на доставките,

Научна специалност: Икономика и управление (стопанска логистика)

на дисертационен труд на капитан СТАНИМИР ХРИСТОВ СТОЯНОВ

на тема: УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СКЛАДИРАНЕТО НА МАТЕРИАЛНИ
СРЕДСТВА КАТО ЕЛЕМЕНТ НА ЛОГИСТИЧНАТА СИСТЕМА
НА БЪЛГАРСКАТА АРМИЯ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на
висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“,
професионално направление: 3.7. „Администрация и управление“, научна
специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“ (сигурност и отбрана).

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Ролята на складирането на материални средства като поддържаща функция на военната логистика е значима за повишаване ефективността на логистичните процеси, тъй като чрез него се контролира материалния поток между производствената и консуматорската функции на логистичната система. Основни фактори, които налагат организационното трансформиране на логистичното осигуряване на Българската армия (БА), са промените в световната военно-политическата среда на нейното съществуване, както и в самата армия на национално ниво. Сред по-важните от тези промени могат да се подчертаят развитието и усъвършенстването на системите за колективна сигурност след края на Студената война и необходимостта да се защитава мира в новите условия, намаляването на числеността на Българската армия и на обема на съхраняваните запаси. Анализът показва, че са налице редица пропуски в цялостния процес на складиране на запаси на БА, които налагат неговото усъвършенстване.

Високата значимост и актуалност на темата на дисертационния труд се обуславя от редица фактори, по-важните сред които са запазване на отбранителната функция на армията; осигуряване на съвместимост на логистичните способности на БА с тези на съюзните страни от НАТО; усъвършенстване на складовите технологии и чуждите практики в складовата дейност; необходимост от удовлетворяване на потребностите на военните формирования и военнослужещите при минимални общи логистични разходи, включващи и складовите. Съществена значимост има и недостатъчно добре изследвания проблем, свързан с недопускане на тежки инциденти в складовете за съхранение на боеприпаси, каквито възникнаха

през последните петнадесет години на територията на Република България.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

В структурно отношение трудът е изграден от увод, три глави и заключение в обем от 198 страници, списък на използваните съкращения – от 2 страници, библиографска справка на използваните 100 информационни източника – от 8 страници, и 5 приложения. Съдържанието на труда е подкрепено от 42 таблици, фигури, графики и схеми.

В увода е открояна и обоснована **актуалността на темата** на дисертационния труд на базата на оценка на факторите, определящи развитието на складовата дейност в логистичната система на БА, дефинирани са целта, задачите, обектът и предметът на изследването, формулирана е работната хипотеза и са очертани методологията и ограниченията на изследването.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана и е насочена към предлагане на насоки за усъвършенстване на складовото стопанство на базата на изследване на неговото състояние и анализиране на складовите процеси и операции, носещи най-големи сравнителни предимства и недопускащи възникване на инциденти в условията на ресурсна ограниченост на логистичната система на БА. За постигането на целта дисертантът прецизно е дефинирал три задачи, от които първата има теоретико-методологически характер, втората се отнася до анализ на първични и вторични емпирични данни за складирането на материалните средства от клас V, и третата се свежда до разработването на модел за оценка и управление на риска, свързан с работата на складовете и базите за съхранение на материални средства от клас V.

Обектът и предметът на изследване са правилно дефинирани и изцяло съответстват на темата на дисертационното изследване. Обект на изследване са складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БА, а предметът на изследване е състоянието на тези складове и бази, както и на процесите, осъществявани в тях. В дисертационния труд е заложена **работната хипотеза**, че е наложително да се набележат насоки за усъвършенстване функционирането на обекта на изследване поради трансформацията на въоръжените сили, новите предизвикателства пред БА в контекста на членството на страната ни в ЕС и НАТО, ресурсната ограниченост и нарасналия брой инциденти в складовете и базите за бойни припаси, взривни вещества и барути.

Методологията включва използването на системния и аналитичния подходи, литературен, сравнителен и експертен анализ, методи за набиране на емпирични данни като анкетно проучване и провеждане на интервюта, метода на наблюдението, метод на интервюто и други. Като **ограничение** на изследването е представено разглеждането само на складирането на материалните средства от клас V – боеприпаси, експлозиви и смеси за огнемети, в общата система на складовото стопанство на БА.

В първа глава е извършен обстоен анализ на теоретичните основи и еволюцията на складирането като интегрална част от логистичната система на БА. Изследвани са същността и функциите на складирането, както и съхраняването на материални средства в системата за военна логистика. Удачно са открити основните задачи, които решават складовете за материални средства в БА, както и функциите, които изпълняват. Направен е анализ на структурата на складовата система в БА, както и на елементите на логистичния процес в складовете. Въз основа на анализ на принципните

постановки на системния подход в логистика, дисертантът правилно е заключил, че функционирането на тези елементи трябва да се разглежда в тяхната взаимовръзка и взаимозависимост. Направена е характеристика и са дадени условията за приложение на методите и подходите за определяне на потребностите от складови площи, технологично оборудване и складова техника и оптимизиране на месторазположението и капацитетите на складовете..

Ясно и прецизно е дискутирана еволюцията на логистиката на складирането на БА, която е разгледана в три етапа: през периода 1878 – 1945 година; през периода 1945 – 1989 година; и в съвременни условия. Особено внимание е обърнато на последния период, като е направен анализ на нормативните и организационни условия, в рамките на които понастоящем функционират складовете в БА. Детайлно са проучени видовете складове и структурата на складовата система в национален мащаб. В резултат на направения задълбочен анализ се налага изводът, че са наложителни значителни промени във военната логистика като цяло и в складовото стопанство.

Дисертантът обръща особено внимание и на важното значение и ролята на Информационна система “Логистика на БА” за логистиката на складиране на БА. Дефинирани са основните рискове, свързани с нейното приложение и са оценени ползите от приложението ѝ.

Втора глава очертава последователно и систематизирано състоянието на складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БА. Детайлно са изследвани проблемите, свързани с инциденти в този тип складове не само в страната, но и в чужбина. Предложена е класификация на складовете и базите за бойни припаси, взривни вещества и барути, както и е

систематизирано тяхното предназначение. Изведени са начините за постигане на пълната безопасност на складовете и базите, изискванията по отношение на районите за тяхното разполагане и устройството им, а също и изискванията към сградите и помещенията в тях. Разгледани са изискванията за съхранение на бойни припаси и взривни вещества в постоянни и временни складове, за техника за безопасност, за противопожарна защита и за охрана и отбрана на складовете и базите.

Извършеното анкетно проучване на 50 военнослужещи от пет различни военни формирования позволява изследването и анализирането на състоянието и проблемите на складовете и базите. Използването на 11 измерителя на това състояние позволява логично да се заключи, че е целесъобразно поддържането и обновяването на съществуващата материална база и завишаване на контрола на работата в тези складове и бази с цел предотвратяване на риска от инциденти.

Анализът на първичните и вторичните данни във втора глава завършва с формулирането на обосновани изводи и заключения за наличието на резерви, за усъвършенстване състоянието на складовото стопанство посредством инвестиране в онези негови направления, които бележат най-голямо изоставане от световните практики и застрашават изпълнението на основните функции на складовете.

В трета глава авторът предлага обобщен модел за оценка на риска като първа стъпка от формулирането на насоки за усъвършенстване на складирането на материални средства в БА. Подходящо са подбрани и изследвани рисковите фактори, влияещи на възникването на инциденти. За количествена оценка на параметрите на риска и тестване на модела е проведена анкета сред военнослужещи в пет бази. Авторът умело обобщава резултатите от апробацията, като заключава, че нивата на риска в изследваните

складови бази са ниски и отчасти средни и очертава рисковите фактори, които попадат в зоната на среден и висок риск. Успешно проведеното изследване на състоянието на изследвания обект и рисковите фактори, влияещи върху него, позволяват на автора логично да формулира насоки за усъвършенстване на складирането на материални средства от клас V – боеприпаси, експлозиви и смеси за огнемети. Предложените насоки се основат на направения анализ и включват промяна на остарялата нормативна уредба, обновяване на съществуващата материална база и завишаване на контрола на работата в складовете и базите, повишаване на надеждността на тяхната охрана, завишаване на контрола и изискванията за своевременно утилизирани и унищожаване на бракувани боеприпаси, както и изграждането на автоматизирана информационна система във всички складове и бази.

Гореизложеното ми позволява да твърдя, че дефинираните научноизследователски задачи са изпълнени изцяло и на високо ниво, както и че формулираната цел на дисертационното изследване е постиганата.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Ясното дефиниране в увода на целта, задачите и тезата на дисертационното изследване, както и последователното решаване на задачите и търсенето на аргументи в подкрепа на защита на тезата, са предпоставка за постигането на съществени научни и научно-приложни приноси.

Научните приноси на дисертанта се изразяват в следното:

- Изследвани и изяснени са теоретичните постановки за складирането като елемент на логистичната система на Българската армия, като са очертани неговата роля за интегрираното управление на материалните потоци, както и подходите и методите за определяне на потребностите от

складови площи, технологично оборудване и складова техника и оптимизиране на месторазположението и капацитета на складовете.

- Разкрити са възможностите за приложение на Информационна система Логистика на БА на базата на изследване и оценка на нейните характеристики, значение и ползите за развитие на логистиката на БА.

- Систематизирани и дообогатени са теоретичните постановки, отнасящи се до управление на риска, свързан със складирането на материални средства от клас V – боеприпаси, експлозивни и смеси за огнемети.

Приносите с научно-приложен характер се изразяват в следното:

- В контекста на изследване на еволюцията на складирането в БА са изведени важни, практически значими особености на функционирането на складовото стопанство на БА, в т.ч. и на складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БА.

- Въз основа на изследване и оценка на действащите нормативни документи, касаещи изискванията за устройство и функциониране на складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БА, са изведени насоките за усъвършенстване.

- Оценени са състоянието, проблемите и насоките за подобряване на складовете и базите за съхранение, производство, ремонт, разснарядяване и унищожаване на бойни припаси, взривни вещества и барути в БА въз основа на емпирично изследване чрез анкета и стандартизирано интервю.

- Разработен и апробиран е модел за оценка и управление на риска при складирането на материални средства от клас V – боеприпаси, експлозивни и смеси за огнемети, с цел идентифициране на потенциалните рискове и набелязване на превантивни мерки за преодоляването им.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Научните резултати и приносите на автора по темата на дисертационното изследване могат да се оценят като значими, тъй като обогатяват теорията и практиката на складиране на материални средства, като се поставят основите на усъвършенстване на изследователския процес по посока на повишаване на ефективността и сигурността на този важен елемент от логистичната система на БА.

Получените научни резултати и постигнатите научни и научно-приложни приноси са ценни за развитието на науката, практиката и обучението в областта на военната логистика и са солидна база за провеждането на бъдещи изследвания на други аспекти на складирането в логистичната система на БА с оглед интегрирането му с други логистични дейности и оптимизиране на логистичните процеси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Дисертантът е представил девет заглавия в списъка с публикации, като две от тях са самостоятелни, а останалите в съавторство. Една от публикациите е статия и осем са доклади, представени на национални и международни конференции. Публикациите са пряко свързани с дисертационния труд и отразяват постигнатите научни и научно-приложни резултати по време на разработването му.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Библиографската справка включва 72 източника на кирилица, 23 на латиница и 5 интернет източника. Използваната **научна литература** е представителна и позволява да се обхванат теоретичните и методичните

аспекти на провежданото изследване. Постигнато е балансирано отразяване на становищата на чужди и български учени по изследвания проблем, както и на съдържанието на редица нормативни и институционални документи, касаещи въоръжените сили на Република България и предмета на изследване.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът подходящо отразява съдържанието на дисертационния труд и реализираните приноси.

8. Критични бележки

Нямам критични бележки по съдържанието, стила и постигнатите резултати на научното изследване. Бих си позволила да препоръчам на дисертанта да използва вече придобития си опит в провеждането на научни изследвания и да продължи с творческите си търсения в областта на военната логистика, както и умело да ги интегрира в професионалната си кариера с оглед насърчаване развитието на логистиката в страната ни.

9. Заключение

Дисертационният труд е посветен на актуален проблем, има завършен вид и са постигнати значими научни и научно-приложни приноси. Той представлява доказателство за уменията и способностите на дисертанта да извършва самостоятелно научно изследване и да извежда важни за науката и практиката заключения и препоръки.

10. Оценка на дисертационния труд

В дисертационният труд е разгледан значим и актуален за военната логистика проблем. Издигнатата хипотеза е потвърдена и дефинираната

изследователска цел е постигната. Много висока оценка заслужават и получените приноси с научен и научно-приложен характер. Посоченото ми позволява да препоръчам на уважаемите членове на научното жури да гласуват **ЗА** присъждането на ОНС „доктор“ на капитан **СТАНИМИР ХРИСТОВ СТОЯНОВ** в област на висшето образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.7. „Администрация и управление“, научна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (сигурност и отбрана).

15.10.2018 г.

гр. София

Рецензент:

(проф. д-р Мирослава Раковска)